

רוצה מקדרי? שכטר יסדר!

מאת אברהם שכטר

מי אינו חולם על מקדרי חשמלי בביתו? אלה שאינם יכולים לשלם את הסכום כולו בבת אחת, או שאין להם סבלנות לחכות עד שיזטכו את אלף הלי הדרושות, פונים לכל מיני אנשים ומוטדות המסדרים את הרכישה, בתשלומים חודשיים, תמורת קומיסיון. שני אנשים כאלה היו מרקו סעדיה מירושלים ואברהם שכטר, מתלאביב. הם סידרו מקדרי בתשלומים נוחים. השבוע בירר בית-משפט השלום בירושלים את תלונתו של פקיד הסוכנות היהודית, שמסר בשעתו כסף ושטרות כדי לקבל מקדרי — ולא קיבל. היתה זו אחת מעשרות תלונות, בפרשה שהקיפה מאות אנשים — ברובם פקידים ממשלה — שקיוו להגשים את חלומם באמצעות מרקו ושכטר. בעמודים הבאים, מתפרסם סיפורו האישי של האיש המרכזי בכל הפרשה המסובכת.

ויעשר לי עבדך ועד עובדי הדאר. נוסף לכל אלה הלכו 4% מכל העסקה לקופת עובדי המדינה. נשאר לי, איפוא, רק ריחוק של 15 עד 20 לי עבדך כל מקדרי. אבל חשבתי שמרחמים קטנים איש לא נהיה עני — ובפרט שאחרי גבי יעמוד מוסד ממשלתי למחצה.

★ ★ ★

אחרי יומיים נכנסתי לסניף קופת עובדי המדינה בתלאביב, הנמצא בבנק הפועלים. הודעתי למנהל, משה פלג, על ההוראה שקבלתי מאת המנהל הכללי של הקופה בירושלים, בקשר לפתחת חשבון, והסברתי לו באילו תנאים, ולשם איזו מטרה.

על יומיים עברו, והגיעו לבנק כספים רק חשבון ההזמנות הראשונות מירושלים — לפי פחות ההורדות של מרקו, של ועד העובדים ושל קופת עובדי המדינה. שלחתי מיד את האישורים למרקו, וקבעתי בהם תאריכים להספקת המקדריים. בהיותי למחרת בבוקר בסניף התלאביבי בי של קופת עובדי המדינה, הודיע לי

הוסכם שכל השטרות של המזמינים ימסרו לקופת עובדי המדינה, לשם בטחון, ולגביה. הוסכם גם כי קופת עובדי המדינה תעזור בכל הדרכים בקשר לעיסקה בכלל.

עבור הגביה והעזרה בסידור העיסקה תקבל קופת עובדי המדינה מכל שטר של 35 לי את הסך של 1,400 לי, וזה עבור שנה מראש.

היות וקופת עובדי המדינה לא יכלה לעזור לי בדיסקונט שטרות, מאחר שזו טרנסאקציה בנקאית והם רק קופה, הוחלט לתת לי אוברדרפט*, שיקל עלי לבצע את העיסקה, והוסכם שמיד אחרי שיכנסו לחשבון בוני תשלומים חודשיים עבור השטרות, תנכה הקופה את האוברדרפט מההכנסות האלה.

גמרנו את העיסקה. בתנאים שקבענו הייתי מקבל רק 10—12% רוחים לעומת קומיסיון של 20 לי שקבענו עבור מרקו.

* רשות למשוך יותר כסף מאשר יש בחשבון השוטף.

מן רב התעסקתי במכירת מקדרי חשמל במוזמנים ובתשלומים. רבבות יכולים להעיד שקיבלו את המקדריים בסדר, ואפילו אם פעם התאחר המשלוח במספר, אין בדבר כלום, כי גם חברת „אמסא“ מודיעה מדי פעם בפעם שבגלל סיבות שאינן תלויות בה נדחה המשלוח. עד שיום אחד הציגה לפני שכטרי — שגם היא בין הקונים בתשלומים שלי — את גיסה, סעדיה מרקו מירושלים.

היא המליצה עליו בתור אדם ישר, זריז ואיש ידוע בירושלים, היות והוא עבד שנים רבות כפקיד בעיריית ירושלים והיה גם מזכיר ועד העובדים ופקיד אחראי במחלקת בניין ערים. קיבלתי את ההמלצה, היות ובטוח הייתי שאין שכטרי מעונינת להזיק לי.

סעדיה מרקו נכנס אתי בקשר מסחרי. לפני שהגענו לידי הסכם שאלתי את מרקו פעמים רבות אם יש לו חובות, כמה, למי, ועבור מה. תמיד קיבלתי את התשובה שמצבו טוב ואין לו שום חובות. ערכנו את ההסכם, לפי התנאים הבאים:

סעדיה רשאי להזמין אצלי, בין יתר הדברים הרשומים בחוזה, גם מקדריים חשמליים בתנאים של תשלום ראשון בסך 350 לי במוזמן, 20 שטרות של 35 לי כל אחד, ושטר נוסף של 36,800 לי. תנאים אלה היו מכוונים רק לעובדי המדינה. למזמינים פרטיים קבעתי תשלום ראשון של 400 לי במוזמן והעודף בשטרות בסך 50 לי כל אחד.

מרקו התחייב להעביר לי, תוך שלושה ימים מקבלת ההזמנה, את התשלום הראשון יחד עם השטרות. נגד שני הדרים אלה, עליו לקבל ממני קבלה ואי שור שקבלתי את הכסף והשטרות וכן מכתב הקובע את תאריך מסירת המקדרי. הקבלות שהן על שמו של הקונה, על מרקו למסור לידי הקונה.

הזמנה בפירוש כי רק הזמנות שעליהן יש אישור ממני, מחייבות אותי לעמוד בהספקת המקדרי. נקבע גם שאין אני אחראי עבור שום עיסקות של מרקו בכל מקום שהוא, והנני אחראי רק עבור הזמנות שהועברו אלי לפי התנאים שקבענו.

★ ★ ★

בתחלת חודש ינואר 1956, חודש אחרי שהכרתי את מרקו, קיבלתי ממנו הזמנה להופיע לפני ועד העובדים של הדאר הראשי, בירושלים.

נסעתי לשם, יחד עם שני אנשי כספים שמרנו לרשותי, במקרה של צורך בכספים במוזמנים. בבנין הדאר בירושלים, בחדר ועד העובדים, התקיימה הפגישה. היו שם ראש ועד העובדים — יהודי בעל תפקידים מכובדים, העובד שנים רבות בדאר — עוד חבר ועד העובדים, מר סעדיה מרקו, שני הפיננסרים שלי ואני.

ראש ועד העובדים סנה אלי: „פקיד גבוה בדאר ירושלים המליץ על מר סעדיה מרקו, שהוא ממשפחתו, בתור אדם ישר. על סמך זה מעונין הוועד לשמוע ממקור ראשון על הדבר שמרקו הציע להם, בקשר לרכישת המקדריים.“

הסברתי בנוכחות כל האנשים, כי איני נני סוכן חברת אמסא ולא מייצג את החברה הזאת בענייני מקדריים. סיפרתי שאני מקבל את המקדריים, וכי אין בידי לתת למוזמין שום בטחון על ההזמנה, מחוץ לקבלה על כספו והתחייבותי האישית לספק לו את המקדרי. השארתי את אישור מסירת ההזמנות לשיקול דעתם ונסעתי חזרה לתלאביב.

יומיים אחרי הפגישה הזו הופיע סעדיה מרקו בתלאביב ומסר לי שוועד העובדים של הדאר הסכים להזמין אצלי מקדריים, וזה על סמך הדברים הברורים שהסברתי להם, ועל סמך האינפורמציות שקיבלו אודותי.

עליתי שוב לירושלים, לשם סידור בטחונות על השטרות שיינתנו לי עבור הדרישות. נפגשתי עם ראש ועד העובדים ולדרישותי בקשר לבטחונות על השטרות הבטיח לי סידור שיספק אותי. הלכנו יחד לקופת עובדי המדינה, שראש ועד העובדים הנו גם חבר הנהלה בה, ושם קבענו בנוכחות המנהל כי זעד השטרות יחתום בתור ערב על כל שטר של עובד הדאר, ויהיה אחראי לגיבוי התשלומים החדשיים ממשכורתם של העובדים.

פלג על הזמנה שקיבל עבורי, לפי התנאים הקבועים, עבור 28 מקדריים לעובדי המדינה הממשלתי. אני בעצמי לא ראיתי את ועד העובדים של המוסד הזה ולא הודעתי לו שום דבר. אך הוא הכניס לחשבוני 28 פעם 350 לי, ושטרות.

לא הסכמתי לקבלת ההזמנה, למרות שעל השטרות הופיעה החותמת של ועד העובדים של המדינה הממשלתי בתור ערב; דרשתי התחייבות בלתי-חוזרת מכל עובד לגזברות, והתחייבות בלתי-חוזרת של הגזברות לנכות את סכום השטרות מהמשכורת, באופן אוטומטי. במקרה של פיטורין, ביקשתי שיורידו את כל התשלומים הנוגעים בבת אחת, מהפיצויים המגיעים לעובד. לשם כך קיבל ועד העובדים של המדינה הממשלתי מאת מנהל הקופה ספסלים רגליים של בקשת הלוואה, בהם הם מתחייבים על תשלום השטרות, כאילו קיבלו הלוואה בסכום 736,800 (סכום השטרות) מאת קופת עובדי המדינה. את הספסלים הנ"ל הגיב שו לגזברות (היום הם נמצאים ביד).

בינתיים הגיעו ההזמנות מהדאר בירושלים ל-23 מקדריים, מהמדינה הממשלתי ל-28, ומהצנזורה ל-9. לאחרון התחייבה הקופה בכתב שלא תמסור לי את השטרות, עד שלא אספק את המקדריים.

הגיעו התאריכים למשלוח לירושלים. שלחתי את כל המקדריים בזמן הנקבע, ואפילו שלחתי מקדריים לפני הזמן, לפי בקשת ועד עובדי הדאר למקדריים דחופים. מבלי שתיעשה כל פעולה מצדי, הודיע לי פלג על קבלת הזמנות חדשות, לפי המלצתו, ואחרי התחייבות שונות מצדו כלפי ועד העובדים.

יום אחד, פנה אלי מנהל הקופה בשאלה, כמה אני משלם קומיסיון לסוחר הירושלמי. תשובתי היתה, כפי שזה נכון: 20 לי. „ואני יותר גרוע ממנו?“ שאל.

הבנתי את הרמז. האוברדרפט בסניף התלאביבי הגיע ל-12 אלף לי עבדך, לפי עמים עד 20 אלף לי. הזמנות הביאו לי המנהל בעצמו; כך שלא יכולתי להתנגד לרמז. ואמנם אחרי ימים מספר הגיעה הדרישה הראשונה: לשם כניסה לשיכון החדש נחוצים לו, למנהל קופת עובדי המדינה בתלאביב, עוד אלף לי. והדבר נמשך. ארון קיר בשיכון, מקדרי, כסף מוזמן, גו — עד שהגענו לסך של יותר מ-5000 לי.

לא יכולתי לסרב. בכיתי ושלמתי.

★ ★ ★

חזור לירושלים: קיבלתי מכתב מאת הדאר הראשי בירושלים, בו הם מאשרים קבלת כל המקדריים, ומקחים שאני אמשך ביתר המשלוחים באותה הריינקות, לטובת העסק שלי ולטובת המזמינים.

ואז התחיל הפנציר עם סעדיה מרקו. הפסיקה האחרונה במכתב של הדאר, בה מדברים על יתר המשלוחים, לא היתה מובנת לי, שהרי סיפקתי לדאר הכל, אחרת לא הייתי מבקש אישור שעמדתי בהתחייבותי. פניתי מיד לוועד עובדי הדאר בירושלים לשם הסברה, ונודע לי שוועד עובדי הדאר מסר למרקו עוד 18 הזמנות ואף נתן לו את הכסף והשטרות לפני חודשיים. ואילו אלי, לא הגיע כלום. הזמנתי מיד את מרקו אלי הביתה, ובגזברות ועד עובדי הדאר בירושלים שבאמת היו לו עוד 18 הזמנות של הדאר, ועשר הזמנות של אנשים פרטיים — שלא העביר אלי.

ועד עובדי הדאר היה אובד עצות: מה להגיד לאנשים? עברו חודשיים ובעוד שבר עיים יגיעו תאריכי המסירה, ואני אפילו לא ידעתי על ההזמנות. אחרי בקשות רבות מצד ועד העובדים, הסכמתי לעזור להם, למרות שהדבר היה קשור בהוצאת כספים רבים, היות ולמרקו לא היה הכסף, אלא רק השטרות.

למרות שקבלתי רק שטרות, בלי תשלום ראשון במוזמנים, הסכמתי לשלם עבור כל 18 אנשי הדאר בחברת אמסא 500 לי על-שם כל אחד, על מנת שהועד יוכל לחזור לירושלים עם הקבלות ולהודיע לאנשים שבעוד חודשיים הם יכולים לקבל את המקדריים. ההוכחה — הקבלות — שהכל בסדר היתה בידם, כך שבאין בירייה, העובדים הסכימו. ואילו אני קבלתי אישור מאת מרקו בכתב, שהוא הע"ב ביר לי את 28 ההזמנות הנ"ל באיחור, ובלי כסף.

אחרי שעזרתי בצורה הזו לוועד עובדי הדאר לצאת מהסבך, הבטיח לי ראש